

System ochrony powietrza w Polsce – teoria i praktyka. Działania na Dolnym Śląsku

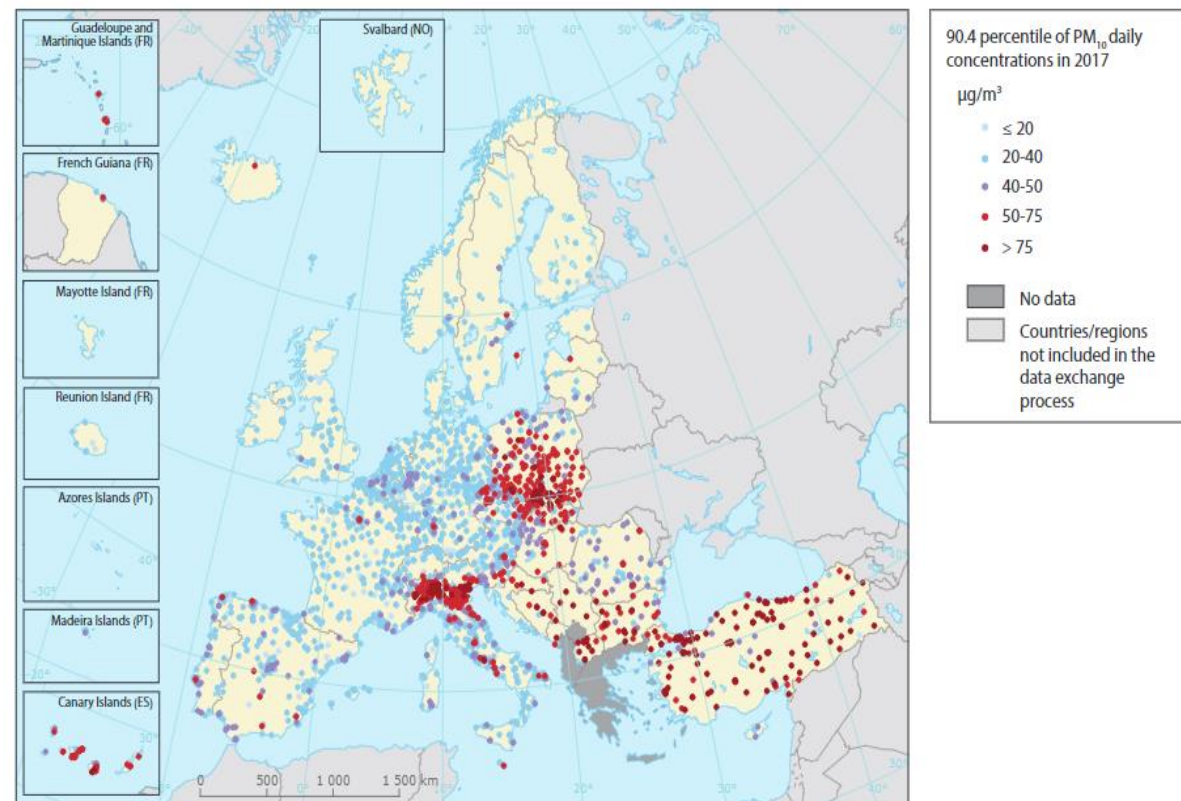
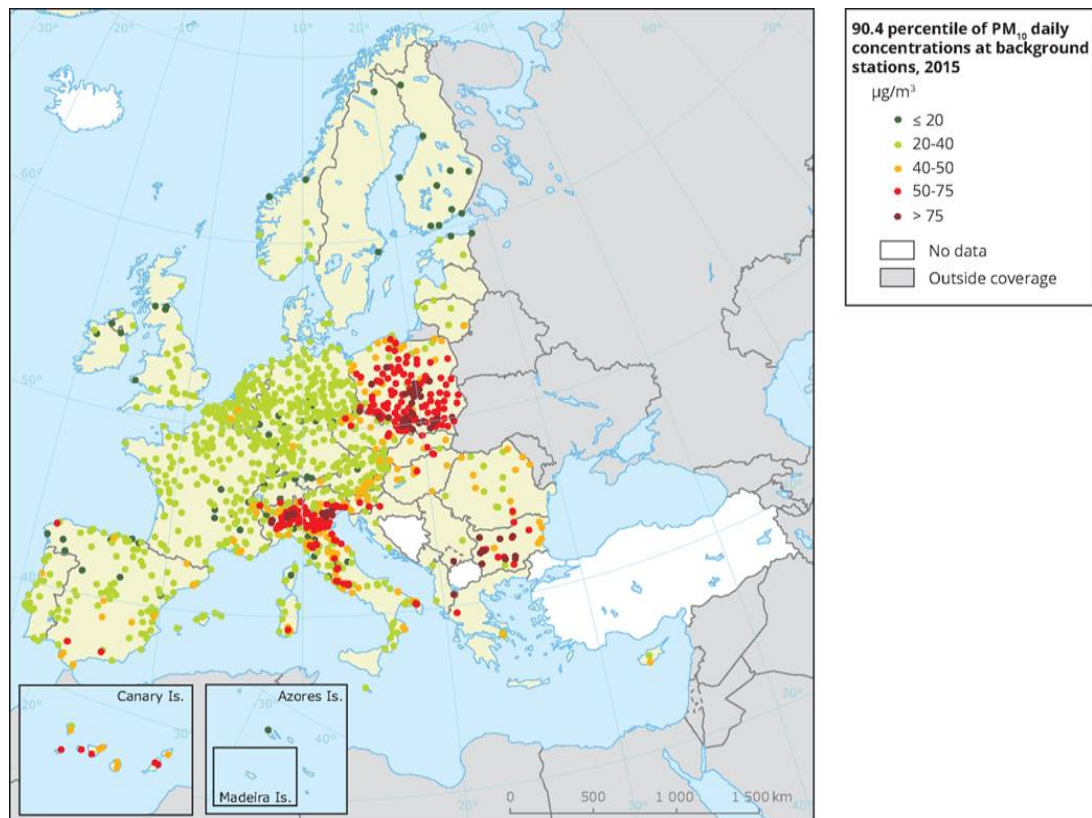
Kamila Drzewicka
Radczyni Prawna, Program Czyste Powietrze
Listopad 2022

ClientEarth – kim jesteśmy?

- organizacja non-profit zajmująca się prawem ochrony środowiska
- łącząc prawo i naukę działamy na rzecz środowiska naturalnego
- zajmujemy się: ochroną powietrza, kryzysem klimatycznym, energią, ochroną przyrody, lasami oraz
- dostępem do informacji i wymiaru sprawiedliwości

Polska na tle innych krajów Unii Europejskiej

Prawo Unii Europejskiej

Dyrektywa
2008/50 CAFE w
sprawie jakości
powietrza i
czystszeo
powietrza dla
Europy

Dyrektywa
2004/107/WE w
sprawie arsenu,
kadmu, niklu, rtęci i
wielopierścieniowych
węglowodorów
aromatycznych w
otaczającym
powietrzu

Orzeczenia TSUE

Prawo do czystego powietrza - prawo krajowe

Konstytucja RP
Art. 5, 68 oraz 74

Ustawa Prawo Ochrony
Środowiska w tym
Prawo Ochrony powietrza oraz
rozporządzenia wykonawcze

Krajowe pułapy emisji –
limity emisji
określonych
zanieczyszczeń m.in.:
PM 2.5, SO₂, NO_x,
NH₃

Wojewódzkie Programy
Ochrony Powietrza
Art. 91 POŚ

Uchwały antysmogowe
Art. 96 POŚ

Ograniczenia dla pojazdów
na terenie gminy – Strefy
Czystego Transportu – Art.
39 i 40 ustawy o
elektryczności i paliwach
alternatywnych

Ochrona powietrza na Dolnym Śląsku – regulacje lokalne

Wojewódzki Program
Ochrony Powietrza

Uchwały antysmogowe

Plan działań
krótkoterminowych

Program Ochrony Powietrza dla województwa dolnośląskiego na lata 2021-2026

UCHWAŁA NR XXI/505/20
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO
Z DNIA 16 lipca 2020

Program ochrony powietrza

- Art. 91 Prawo Ochrony Środowiska
- Obowiązek sporządzenia POPu
- Akt prawa miejscowego
- Opracowany przez Zarząd Województwa, uchwalany przez Sejmik Województwa
- Przed uchwaleniem opinia Ministra Klimatu i Środowiska

Program ochrony powietrza

- Zawiera działania naprawcze, które mają zapewnić, że okres przekroczeń jest możliwie najkrótszy
- Działania naprawcze krótko, średnio i długoterminowe (max. 6 lat)
- Określa podmioty i organy odpowiedzialne z realizację działań naprawczych (m.in. gminy i osoby fizyczne)
- Aktualizacja co 3 lata
- Raporty z realizacji POP przekazywane corocznie Zarządowi Województwa i ministerstwu klimatu

Program ochrony powietrza przykładowe działania naprawcze w województwie dolnośląskim

- Instalacja nowych kotłów na paliwo stałe może mieć miejsce tylko na obszarach bez dostępu do sieci ciepłowniczej i gazowej
- Inwentaryzacja źródeł ciepła
- Gminne harmonogramy rzeczowo-finansowe wymiany kotłów oraz wdrażania zadań uchwał antysmogowych (obowiązkowe do 31.03.2021 r. we Wrocławiu i Legnicy, do 31.03.2022 w pozostałych gminach)
- Nasadzenia zieleni, powiększanie i rewitalizacja obszarów zielonych (wraz ze wskaźnikami – powierzchnia nowych i zrewitalizowanych obszarów zielonych).
- Edukacja ekologiczna, 2 działania rocznie w gminie.

1. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza z ogrzewania indywidualnego (kod działania DsOeZn)

Do realizacji działania zobowiązane są samorzady gminne wobec zasobów mieszkaniowych gmin i budynków użyteczności publicznej i samorzady powiatowe odnośnie budynków użyteczności publicznej oraz osoby fizyczne w gminach, w których w ocenie rocznej jakości powietrza za 2018 rok stwierdzono przekroczenia norm jakości powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10 lub B(a)P.

Podstawowym działaniem zmierzającym do obniżenia stężeń zanieczyszczeń na terenie województwa dolnośląskiego jest ograniczenie emisji pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu przez zmianę sposobu ogrzewania w lokalach ogrzewanych indywidualnie niskosprawnymi kotłami lub piecami na paliwo stałe. Należy dążyć do likwidacji ogrzewania indywidualnego wykorzystującego paliwo stałe i zastąpienia go ogrzewaniem bezemisyjnym lub niskoemisyjnym. Jedynie w obszarach, gdzie występuje brak możliwości technicznych przyłączenia do sieci ciepłowniczej lub gazowej, można dopuścić wymianę na nowoczesne kotły na paliwa stałe (węglowe lub na biomasę) spełniające wymagania ekoprojektu.

Do ogrzewania bezemisyjnego zalicza się podłączenie do sieci ciepłowniczej lub ogrzewanie elektryczne, pompy ciepła (lub inne źródła odnawialnej energii z wyłączeniem biomasy). Ogrzewanie niskoemisyjne wykorzystuje natomiast kotły gazowe lub olejowe.

Plan działań krótkoterminowych

- Art. 91 ust 3a oraz 92 Prawo Ochrony Powietrza
- Integralna część POP
- Działania doraźne, które mają na celu szybką poprawę jakości powietrza
- Wdrażanie działań uzależnione od wystąpienia **stopni zagrożenia (od 1 do 3)**
- Naruszenie planu działań krótkoterminowych jest wykroczeniem (art. 332 POŚ) – grzywna do 5000 zł

Plan działań krótko-terminowych. Wybrane działania naprawcze

- Obowiązek publikowania informacji o przekroczeniu stopnia zagrożenia (od poziomu 1)
- czasowy zakaz rekreacyjnego **palenia w kominkach** (od poziomu 2)
- zwiększenie kontroli indywidualnych palenisk, przestrzeganie uchwały antysmogowej
- zakaz sprzątnięcia ulic na sucho
- zakaz aktywności na zewnątrz dzieci i młodzieży uczących się w placówkach oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych

Obowiązek realizacji POP – sankcje (art. 315a POŚ)

W przypadku:

- niedotrzymania ustawowego terminu uchwalenia programów ochrony powietrza i ich aktualizacji lub planów działań krótkoterminowych,
- **niedotrzymania terminów realizacji działań określonych w programach ochrony powietrza i ich aktualizacjach lub planach działań krótkoterminowych**
- **organ za to odpowiedzialny podlega karze pieniężnej w wysokości od 50 000 zł do 500 000 zł.**

Karę pieniężną, w drodze decyzji, wymierza wojewódzki inspektor ochrony środowiska, biorąc pod uwagę ilość i wagę stwierdzonych uchybień oraz naruszonych przez organ obowiązków.

Obowiązek realizacji POP – sankcje (art. 315a POŚ)

Decyzja WIOŚ z dnia 9 marca
2018 roku nakładająca karę
pieniężną w wysokości 30.000
zł na Burmistrza Miasta i Gminy
Skała za niewykonanie zadań
nałożonych w POPie za lata
2013-2015

Uchwały antysmogowe

Uchwała antysmogowa (art. 96 POŚ)

Kto	Sejmik województwa.
Z kim	Projekt uchwały, opracowuje zarząd województwa a opiniują właściwi miejscowo wójtowie, burmistrzowie lub prezydenci miast i starostowie. Mają na to miesiąc od otrzymania projektu uchwały. Brak opini uznaje się za akceptację projektu.
Jak	Akt prawa miejscowego w formie uchwały.
Po co	W celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko, wprowadzić ograniczenia lub zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Uchwała antysmogowa (art. 96 POŚ) – cd.

Uchwała, **określa**:

- 1) **granice obszaru**, na którym wprowadza się ograniczenia lub zakazy;
- 2) **rodzaje podmiotów lub instalacji**, dla których wprowadza się ograniczenia lub zakazy;
- 3) **rodzaje lub jakość paliw** dopuszczonych do stosowania lub których stosowanie jest zakazane na obszarze lub **parametry techniczne lub rozwiązania techniczne lub parametry emisji instalacji**, w których następuje spalanie paliw, dopuszczonych do stosowania na tym obszarze.

Uchwała, **może także określać**:

- 1) **sposób lub cel wykorzystania paliw**, który jest objęty ograniczeniami;
- 2) **okres obowiązywania** ograniczeń lub zakazów w ciągu roku;
- 3) **obowiązki podmiotów objętych uchwałą** w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji uchwały.

Uchwała, **nie ma zastosowania do instalacji, dla których wymagane jest uzyskanie pozwolenia zintegrowanego albo pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, albo dokonanie zgłoszenia.**

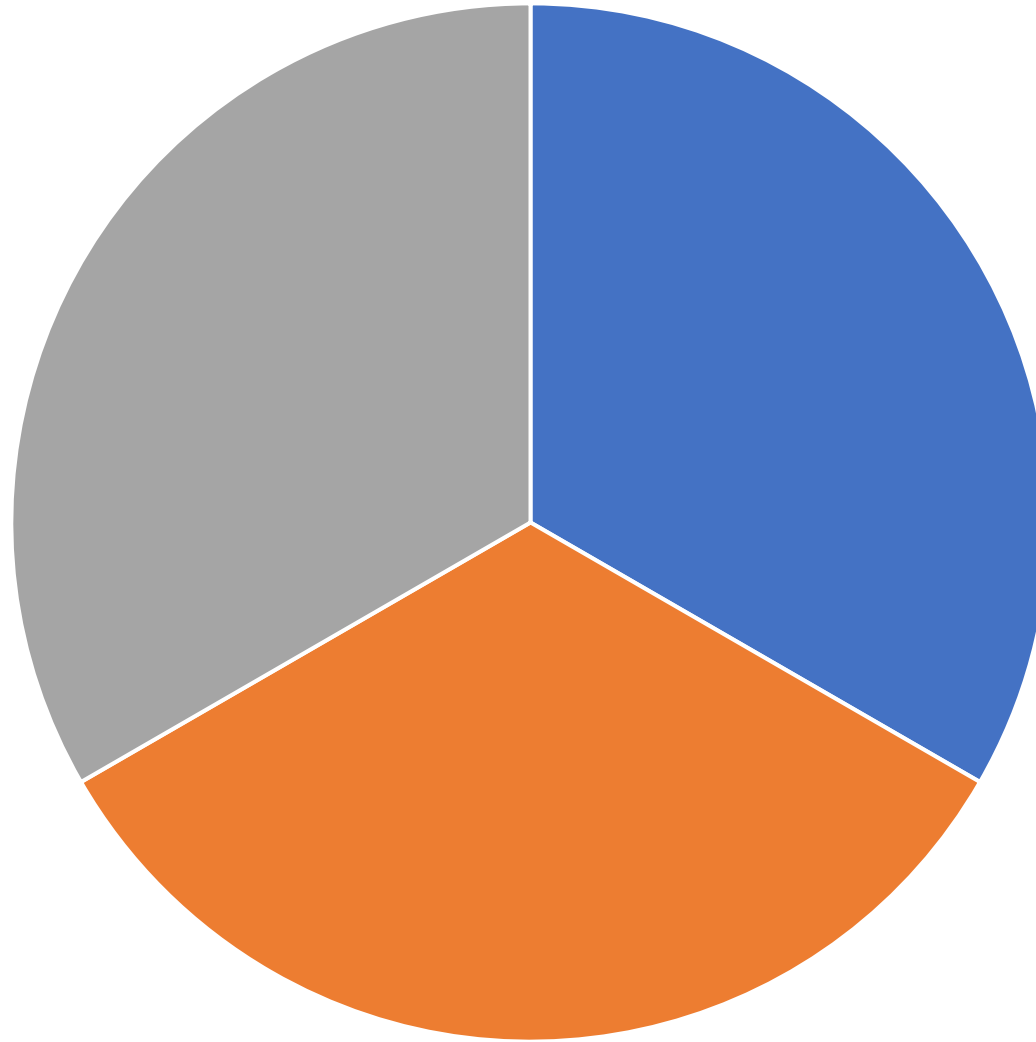
Jakie instalacje?

- Ograniczenia w zakresie eksploatacji kotłów, kominków, pieców oraz innych instalacji spalania paliw
- Instalacja – stacjonarne urządzenie techniczne (nie musi być trwale związane z gruntem) – również wędzarnie, sauny itp.
- Nie stosuje się do instalacji wymagających zgłoszenia lub pozwolenia (np. kotły grzewcze o mocy od 1MW, instalacje inne niż energetyczne o mocy powyżej 500kW, instalacje stosowane w gastronomii – 500 klientów dziennie)

Uchwały Antysmogowe - obszary

- Wrocław
- Uzdrowiska
- Strefa Dolnośląska

3 uchwały antysmogowe w województwie dolnośląskim

1. Uchwała nr XLI/1405/17 – Gmina Wrocław
2. Uchwała nr XLI/1406/17 – obszar uzdrowisk
(Jelenia Góra-Cieplice, Duszniki-Zdrój, Jedlina-
Zdrój, Kudowa-Zdrój, Łądek-Zdrój, Polanica-Zdrój,
Szczawno-Zdrój oraz Czarniawa-Zdrój, Świeradów-
Zdrój, Długopole-Zdrój i Przerzeczyn-Zdrój)
3. Uchwała nr XLI/1407/17 – pozostała część
województwa

Uchwała antysmogowa dla Wrocławia

Dopuszczone wyłącznie stosowanie następujących paliw:

- paliwa gazowego;
- lekkiego oleju opałowego;
- biomasy stałej (drewna, brykietów z biomasy itp.) – wyłącznie w kominkach.

Wyjątek: kotły CO spełniające wymagania ekoprojektu oraz brak możliwości technicznych przyłączenia do sieci ciepłowniczej lub gazowej, potwierdzony przez operatora sieci.

Zakaz stosowania (we wszystkich instalacjach):

- mułów i flotokonzentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem;
- **węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z jego wykorzystaniem;**
- węgla kamiennego w postaci sypkiej o uziarnieniu poniżej 3 mm (miały – nie jest doprecyzowane jaki udział masowy/objętościowy);
- Biomasy stałej o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%

Kominki – tylko gdy spełniają wymogi ekoprojektu lub zawierają urządzenia zapewniające redukcję emisji pyłu do poziomu zgodnego z ekoprojektem i jeżeli nie stanowią podstawowego źródła ogrzewania

Etapy wdrażania uchwały dla Wrocławia

1 lipca 2018 r.	1 lipca 2024 r.	1 lipca 2028 r.
<ul style="list-style-type: none">• nowe kotły (oddane do eksploatacji po 30 czerwca 2018 r.) gaz lub lekki olej opałowy• kominki i inne ogrzewacze ekoprojekt• zakaz stosowania najgorszych jakościowo paliw stałych	<ul style="list-style-type: none">• Istniejące (oddane do eksploatacji przed 1 lipca 2018) kotły spełniające wymagania 3 klasy pod względem granicznych wartości emisji pyłu wg. normy PN-EN 303-5:2012• Istniejące kominki i inne ogrzewacze – wg. innej interpretacji (niezgodne z POP)	<p>Zakaz użytkowania jakichkolwiek pieców na paliwa stałe.</p> <p>Wyjątek: ekoprojekt + brak możliwości podłączenia do sieci</p>

We Wrocławiu i strefach C ochrony uzdrowiskowej jeżeli **po** 1 lipca 2018 r. pojawią się możliwości techniczne podłączenia do sieci gazowej lub ciepłowniczej instalację należy zlikwidować najpóźniej po upływie 15 lat od rozpoczęcia eksploatacji

*POP: od 1 lipca 2018 r. wszystkie kominki (użytkowane oraz nowe) nie będące podstawowym źródłem ciepła w lokalu i nie rozprowadzające ciepła (tzw. **kominki „rekreacyjne”**) muszą spełniać wymagania ekoprojektu. Te, które są podstawowym źródłem ciepła i rozprowadzają ciepło, traktowane są jak kocioł.*

Uchwała antysmogowa dla uzdrowisk – większe wymagania

Jelenia Góra-Cieplice, Duszniki-Zdrój, Jedlina-Zdrój, Kudowa-Zdrój, Łądek-Zdrój, Polanica-Zdrój, Szczawno-Zdrój:

- **W strefach A i B:** gaz, lekki olej opałowy.
- **w strefie C ochrony uzdrowiskowej:** korzystanie z kotła na paliwa stałe jest dozwolone po spełnieniu tych samych warunków co we Wrocławiu.

Czarniawa-Zdrój, Świeradów-Zdrój, Długopole-Zdrój i Przerzeczyn-Zdrój (gminy uzdrowiskowe) – spalanie paliw stałych dopuszczalne tylko w ekoprojekt.

Kominki zawsze ekoprojekt. Uchwała nie dopuszcza instalowania filtrów.

Etapy wdrażania uchwały dla Uzdrowisk

Jelenia Góra-Cieplice, Duszniki-Zdrój, Jedlina-Zdrój, Kudowa-Zdrój, Łądek-Zdrój, Polanica-Zdrój, Szczawno-Zdrój

1 lipca 2018 r.	1 lipca 2024 r.	1 lipca 2028 r.
<ul style="list-style-type: none">• nowe kotły (oddane do eksploatacji po 30 czerwca 2018 r.) gaz lub lekki olej opałowy• kominki i inne ogrzewacze ekoprojekt• zakaz stosowania najgorszych jakościowo paliw stałych	<ul style="list-style-type: none">• Istniejące (oddane do eksploatacji przed 1 lipca 2018) kotły spełniające wymagania min. 3 klasy pod względem granicznych wartości emisji pyłu wg. normy PN-EN 303-5:2012• Istniejące kominki i inne ogrzewacze – wg. innej interpretacji (niezgodne z POP)	<p>Zakaz użytkowania jakichkolwiek pieców na paliwa stałe.</p> <p>Wyjątek: ekoprojekt + brak możliwości podłączenia do sieci</p>

Strefach C ochrony uzdrowiskowej gdzie występuje brak możliwości technicznych przyłączenia do sieci ciepłowniczej lub gazowej potwierdzony przez operatora sieci – tam dozwolone są kotły na paliwa stałe spełniające wymagania ekoprojektu.

Etapy wdrażania uchwały dla Uzdrowisk

Czerniawa-Zdrój, Świeradów-Zdrój, Długopole-Zdrój i Przerzeczyn-Zdrój

1 lipca 2018 r.	1 lipca 2024 r.	1 lipca 2028 r.
<ul style="list-style-type: none">• nowe kotły (oddane do eksploatacji po 30 czerwca 2018 r.) ekoprojekt• nowe kominki i inne ogrzewacze wymagania pyłu jak ekoprojekt lub elektrofiltr• zakaz stosowania najgorszych jakościowo paliw stałych	<ul style="list-style-type: none">• Istniejące (oddane do eksploatacji przed 1 lipca 2018) kotły spełniające wymagania 3 klasy pod względem granicznych wartości emisji pyłu wg. normy PN-EN 303-5:2012• Istniejące kominki i inne ogrzewacze – wg. innej interpretacji (niezgodne z POP)	Zakaz użytkowania jakichkolwiek pieców na paliwa stałe.

Uchwała antysmogowa dla reszty województwa dolnośląskiego

- Obowiązuje na obszarze województwa dolnośląskiego z wyłączeniem Gminy Wrocław oraz stref A, B i C ochrony uzdrowiskowej w gminach uzdrowiskowych.
- **Kotły na paliwa stałe dozwolone pod warunkiem 1. spełnienia norm ekoprojektu oraz 2. braku rusztu awaryjnego lub elementów pozwalających na jego zamontowanie.**
- Kominki - pod warunkiem spełniania norm ekoprojektu w zakresie emisji cząstek stałych (pyłu) lub zastosowania urządzenia zapewniającego redukcję emisji pyłu do tego poziomu (filtra).
- Zakaz stosowania: mułów, flotokoncentratów, **węgla brunatnego i paliw stałych produkowanych z jego wykorzystaniem**, węgla kamiennego w postaci sypkiej o uziarnieniu poniżej 3 mm (brak procentowego udziału!) oraz biomasy o wilgotności powyżej 20%
- Wejście w życie – podobnie jak w uchwałach dla Wrocławia i uzdrowisk, ale **kotły 5 klasy** wg. normy PN-EN 303-5:2012 mogą być eksploatowane **bezterminowo** (nie jest konieczna ich wymiana, nawet po 1 lipca 2028 r.). Kominki – należy brać pod uwagę emisyjność pyłu i porównać ją do normy PN-EN 303-5:2012, mimo że ta norma wprost reguluje tylko wymogi dla kotłów.

Etapy wdrażania uchwały dla Województwa

1 lipca 2018 r.	1 lipca 2024 r.	1 lipca 2028 r.
<ul style="list-style-type: none">• nowe kotły (oddane do eksploatacji po 30 czerwca 2018 r.) ekoprojekt• nowe kominki i inne ogrzewacze wymagania pyłu jak ekoprojekt lub elektrofiltr• zakaz stosowania najgorszych jakościowo paliw stałych	<ul style="list-style-type: none">• Istniejące (oddane do eksploatacji przed 1 lipca 2018) kotły spełniające wymagania min. 3 klasy pod względem granicznych wartości emisji pyłu wg. normy PN-EN 303-5:2012• Istniejące kominki i inne ogrzewacze – wg. innej interpretacji (niezgodne z POP)	Istniejące kotły spełniające wymagania min. 5 klasy pod względem granicznych wartości emisji pyłu wg normy PN-EN 303-5:2012.

POP: od 1 lipca 2018 r. wszystkie kominki (użytkowane oraz nowe) nie będące podstawowym źródłem ciepła w lokalu i nie rozprowadzające ciepła (tzw. **kominki „rekreacyjne”**) muszą spełniać wymagania ekoprojektu. Te, które są podstawowym źródłem ciepła i rozprowadzają ciepło, traktowane są jak kocioł.

Paliwa stałe - eksploatacja a wprowadzanie do obrotu (wymagania) cz. 1/3

Uchwały antysmogowe ograniczenia w zakresie **eksploatacji**.

Ograniczenia w zakresie **wprowadzania** do eksploatacji paliw stałych ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (po nowelizacji, która weszła w życie 12 września 2018 r.):

- ustawę stosuje się do wprowadzania do obrotu paliw stałych z przeznaczeniem do użycia w gospodarstwach domowych oraz instalacjach o nominalnej mocy cieplnej mniejszej niż 1 MW;
- wprowadzanie to sprzedaż lub inna formę zbycia paliw stałych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z przeznaczeniem wskazanym wyżej;
- sprzedawca paliwa **ma obowiązek** przekazania nabywcy świadectwa jakości paliwa;
- zabroniona jest sprzedaż mułów, flotokoncentratów a od 1 czerwca 2020 r. również węgla brunatnego;
- sprzedawany węgiel musi spełniać wymagania określone w **rozporządzeniu Ministra Energii z 27 września 2018 r. w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych** (tabela 6 – miał I, II i III – nie spełnia wymagań uchwały antysmogowej)

UWAGA: Do dnia 30 kwietnia 2023 r. nie stosuje się zakazu określonego w art. 7 ust. 7a pkt 2 (węgiel brunatny) ustawy o systemie monitorowania oraz zawieszone normy z rozporządzenia Ministra Energii z 27 września 2018 r. w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych

Paliwa stałe - eksploatacja a wprowadzanie do obrotu (sankcje)

cz. 2/3

Naruszenie przepisów ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw w odniesieniu do wprowadzania do obrotu paliw stałych stanowi:

- **delikt administracyjny, zagrożony administracyjną karą pieniężną do 100 000 złotych – w przypadku:**
 - niewystawienia świadectwa jakości paliwa,
 - wystawienia świadectwa, którego treść nie odpowiada faktycznej jakości paliwa,
 - nieprzekazania świadectwa jakości paliwa nabywcy,
 - naruszenia obowiązku przechowywania dokumentów związanych z wprowadzaniem do obrotu paliw z przeznaczeniem innym niż określone w ustawie (paliwa przeznaczone do instalacji o mocy 1 MW lub większej);
- **przestępstwo zagrożone grzywną do 1 000 000 zł lub karą pozbawienia wolności do 5 lat – w przypadku:**
 - wprowadzania do obrotu mułów węglowych, flotokoncentratów, mieszanin zawierających poniżej 85% węgla kamiennego;
 - wprowadzania do obrotu węgla brunatnego (od 1 czerwca 2020 r.);
 - wprowadzania do obrotu paliwa stałego niespełniającego wymagań określonych w rozporządzeniu;
 - wprowadzania do obrotu paliwa niesortowanego.
- **Kontrolę prowadzi Inspekcja Handlowa.**

Kotły - eksploatacja a wprowadzanie do obrotu cz. 3/3

- Od 1 stycznia 2020 r. wprowadzane do obrotu mogą być wyłącznie kotły spełniające wymagania ekoprojektu.

Ekoprojekt

Rozporządzenia Komisji UE określające **wymagania techniczne (w tym emisyjne)** dla wielu kategorii produktów:

- Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015r.
- Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. (pełne wejście w życie – 1 stycznia 2022 r.).

Wymagania dot. Ekoprojektu stosuje się **przy pierwszym wprowadzeniu do obrotu** lub użytkowania na terenie UE.

Centralna ewidencja emisyjności budynków

- Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków.
- Obowiązek zgłoszenia instalacji do ewidencji.
- Bazę danych zasilać będą również kominiarze, urzędnicy i strażnicy gminni prowadzący kontrolę palenisk.
- Zgłoszenia do końca czerwca 2022.
- Kara do 5.000 PLN

Kontrola palenisk – podstawa prawna

Art. 379 POŚ: Marszałek województwa, starosta oraz wójt, burmistrz lub prezydent miasta sprawują kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością tych organów.

Zakres przedmiotowy – wszystkie przepisy o ochronie środowiska, nie tylko przepisy POŚ. Uchwała antysmogowa jest aktem prawa miejscowego, a tym samym zawiera przepisy o ochronie środowiska powszechnie obowiązujące na terenie województwa.

art. 379 ust. 1 POŚ kreuje obowiązek

Kontrola palenisk – upoważnienie pracowników Art. 379 POŚ

Starosta (i prezydent miasta) mogą upoważnić do wykonywania funkcji kontrolnych **pracowników podległych im urzędów marszałkowskich, powiatowych, miejskich lub gminnych lub funkcjonariuszy straży gminnych.**

- Katalog osób, które można upoważnić jest zamknięty – nie może być to osoba niebędąca pracownikiem (np. zleceniobiorca).
Upoważnienie nie musi być jednorazowe, dopuszczalne jest upoważnienie stałe.
- Warto w upoważnieniu określić uprawnienia kontrolującego (zgodnie z art. 379 ust. 3).

Kontrola palenisk – uprawnienia kontrolującego

Art. 379 POŚ

Kontrolujący, wykonując kontrolę, jest uprawniony do:

- 1) wstępu wraz z rzeczoznawcami i niezbędnym sprzętem przez całą dobę na teren nieruchomości, obiektu lub ich części, na których prowadzona jest działalność gospodarcza, a w godzinach od 6 do 22 - na pozostały teren;
- 2) przeprowadzania badań lub wykonywania innych niezbędnych czynności kontrolnych;
- 3) żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwanie osób w zakresie niezbędnym do ustalenia stanu faktycznego;
- 4) żądania okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli.

W przypadku kontroli przestrzegania uchwały antysmogowej - dokumenty potwierdzające spełnianie wymogów ekoprojektu lub innych wymogów technicznych.

- **Katalog zamknięty** – czynności kontrolującego muszą mieścić się w przyznanych mu tu kompetencjach.
- Czy do przesłuchania należy stosować przepisy KPA? Komentatorzy twierdzą, że tak, ale zakres KPA ogranicza art. 1 Kodeksu. Istotny w odniesieniu do pouczeń i możliwości odmowy zeznań lub odpowiedzi na pytanie – art. 83 KPA.

Kontrola palenisk – uprawnienia kontrolującego c.d.

- **Kontrola u osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej może być niezapowiedziana. Może mieć charakter interwencyjny lub planowy.**
- **Udział rzeczoznawcy w kontroli nie jest obowiązkowy.**
- Rzeczoznawcą jest osoba posiadająca specjalistyczną wiedzę. Jej zadaniem jest pomoc kontrolującemu przy wykonywaniu czynności kontrolnych, nie musi posiadać odrębnego upoważnienia. Nie może jednak wykonywać czynności kontrolnych samodzielnie, działa jedynie z polecenia kontrolującego.
- Kontrolujący ma prawo do **pobrania próbek popiołu z paleniska lub próbek paliwa**. Podstawę stanowi art. 379 ust. 3 pkt 2 POŚ (podejmowanie **wszelkich czynności niezbędny do ustalenia stanu rzeczywistego**)
- Możliwość **wezwania i przesłuchania osób** w zakresie niezbędnym do ustalenia stanu faktycznego – zdaniem niektórych komentatorów jest to przesłuchanie świadka w rozumieniu KPA – obowiązek protokołowania, odczytania protokołu i odebrania podpisu na protokole (art. 67 i n. KPA).

Kontrola palenisk – obowiązki kontrolowanego - art. 379 ust. 6 POŚ

Kierownik kontrolowanego podmiotu oraz kontrolowana osoba fizyczna **obowiązani są umożliwić** przeprowadzanie kontroli, a w szczególności dokonanie czynności, o których mowa w ust. 3.

Utrudnianie np. odmowa dopuszczenia do paleniska, utrudnianie pobrania próbki, odmowa okazania dokumentacji kotła. Utrudnianie przeprowadzenia kontroli stanowi przestępstwo (**Art. 225 Kodeksu karnego: *Udaremnianie lub utrudnianie przeprowadzania kontroli w zakresie ochrony środowiska i inspekcji pracy. Zagrożenie karą pozbawienia wolności do lat 3***)

Kontrolowanego należy powiadomić o sankcji karnej, a jeżeli nadal będzie utrudniał prowadzenie kontroli, należy na miejsce zdarzenia wezwać Policję.

Kontrola palenisk – obowiązki kontrolowanego wynikające z uchwał antysmogowych

Podmiot eksploatujący instalację jest zobowiązany w szczególności do przedstawienia dokumentacji:

- 1) z badań potwierdzających poziom emisji z instalacji lub
- 2) dokumentacji technicznej urządzenia lub
- 3) instrukcji dla instalatorów i użytkowników, o której mowa w pkt 2 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe oraz w pkt 3 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.

Kontrola palenisk – protokół z kontroli (art. 380 POŚ)

- Kontrolujący sporządza protokół, jeden egzemplarz doręcza kierownikowi kontrolowanego podmiotu lub kontrolowanej osobie fizycznej.
- Protokół podpisują kontrolujący oraz kierownik kontrolowanego podmiotu lub kontrolowana osoba fizyczna, którzy mogą wnieść do protokołu zastrzeżenia i uwagi wraz z uzasadnieniem.
- W razie odmowy podpisania protokołu, kontrolujący umieszcza o tym wzmiankę w protokole, a odmawiający podpisu może, w terminie 7 dni, przedstawić swoje stanowisko na piśmie wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta, staroście lub marszałkowi województwa.

Kontrola przestrzegania uchwały antysmogowej – przekazanie sprawy do WIOŚ (art. 379 ust. 5 POŚ)

Wójt, burmistrz lub prezydent miasta, starosta lub marszałek województwa występują do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli organy te stwierdzą naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione **podejrzanie, że takie naruszenie mogło nastąpić**, przekazując dokumentację sprawy.

- **Ustawa o inspekcji ochrony środowiska:**

- Art. 2 ust. 1. Do zadań Inspekcji Ochrony Środowiska należy:
 - 1) kontrola podmiotów korzystających ze środowiska w rozumieniu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (**przedsiębiorcy**)
- Art. 2 ust. 1 pkt 17 – współdziałanie w zakresie ochrony środowiska z innymi organami kontroli, organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości, innymi organami administracji państwowej i organami samorządu terytorialnego.

Ale art. 364 POŚ: Jeżeli działalność prowadzona przez podmiot korzystający ze środowiska **albo osobę fizyczną** powoduje pogorszenie stanu środowiska w znacznych rozmiarach lub zagraża życiu lub zdrowiu ludzi, wojewódzki inspektor ochrony środowiska wyda **decyzję o wstrzymaniu tej działalności** w zakresie, w jakim jest to niezbędne dla zapobieżenia pogarszaniu stanu środowiska.

Kontrola palenisk – właściwość organu

- Art. 376 POŚ – wójt/burmistrz/prezydent miasta **jest organem ochrony środowiska.**
- Art. 378 ust. 3 – wójt jest właściwy w sprawach zwykłego korzystania ze środowiska przez **osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami** (ale przepis precyzuje w jakich sprawach – nie wymienia art. 379).
- **Bez wątpienia kontrola działalności przedsiębiorców, niezależnie od jej skali, leży w kompetencji WIOŚ.**
- Starosta (i prezydent miasta) jest organem ochrony środowiska właściwym w stosunku do przedsiębiorców, więc należy uznać, że **prezydentowi miasta przysługują odpowiednio szersze kompetencje kontrolne** (art. 378 ust. 1 POŚ)
- **Wójt/burmistrz/prezydent miasta właściwy do prowadzenia kontroli przestrzegania ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach** (art. 9u ustawy – stosujemy art. 379 i 380 POŚ)

Kontrola palenisk – sankcja karna

- **Naruszenie przepisów uchwały antysmogowej stanowi wykroczenie:** *Kto nie przestrzega ograniczeń, nakazów lub zakazów, określonych w uchwale sejmiku województwa przyjętej na podstawie art. 96, podlega karze grzywny (Art. 334 POŚ).*
- Grzywna za popełnienie wykroczenia może wynieść **od 20 do 5000 zł** (art. 24 Kodeksu wykroczeń), o ile przepis szczególny nie stanowi inaczej. Mandat do 500 zł.
- Ukaranemu **co najmniej dwukrotnie** za podobne wykroczenia umyślne, który w ciągu dwóch lat od ostatniego ukarania popełnia ponownie podobne wykroczenie umyślne, **można wymierzyć karę aresztu**, choćby było zagrożone karą łagodniejszą (Art. 38. KW)
- **Wykroczeniem jest również naruszenie Planu działań krótkoterminowych:** *Kto nie przestrzega ograniczeń, nakazów lub zakazów, określonych w uchwale sejmiku województwa przyjętej na podstawie art. 92 ust. 1c, podlega karze grzywny. (Art. 332 POŚ)*

UWAGA:

od 15 września 2022 r. do 30 kwietnia 2023 r. nie stosuje się art 334 POŚ do czynów polegających na naruszeniu zakazów nałożonych uchwałą antysmogową spalania węgla brunatnego oraz produktów w postaci stałej otrzymywanych w procesie przeróbki termicznej węgla brunatnego przeznaczonych do spalania

UWAGA! ostatnie zmiany prawa

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA KLIMATU I ŚRODOWISKA
z dnia 24 października 2022 r.

w sprawie odstąpienia od stosowania wymagań określonych w przepisach rozporządzenia w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych

Na podstawie art. 6a ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1315, 1576 i 1967) zarządza się, co następuje:

§ 1.

Do dnia 30 kwietnia 2023 r. odstępuje się od stosowania wymagań określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 3a ust. 2 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw.

§ 2.

Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 27 października 2022 r.

UWAGA! ostatnie zmiany prawa (węgiel brunatny)

Ustawa z dnia 29 września 2022 r. o zasadach realizacji programów wsparcia przedsiębiorców w związku z sytuacją na rynku energii w latach 2022–2024

Art. 12. W okresie od dnia 15 września 2022 r. do dnia 30 kwietnia 2023 r. przepisu **art. 334** ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska **nie stosuje się do czynów zabronionych** polegających na naruszeniu zakazu określonego w uchwale sejmiku województwa przyjętej na podstawie **art. 96** tej ustawy w odniesieniu do paliwa stałego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4a lit. f ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1315, 1576 i 1967), zwanej dalej „ustawą o systemie monitorowania”, oraz w odniesieniu do produktów w postaci stałej otrzymywanych w procesie przeróbki termicznej węgla brunatnego przeznaczonych do spalania, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4a lit. b ustawy o systemie monitorowania.

Art. 13. Do dnia 30 kwietnia 2023 r. nie stosuje się zakazu określonego w art. 7 ust. 7a pkt 2 ustawy o systemie monitorowania. (**Art. 7 ust. 7 7a pkt 2 DOTYCZY wprowadzania do obrotu węgla brunatnego**).

Art. 14. Przepisu art. 34a ustawy o systemie monitorowania nie stosuje się w odniesieniu do popełnionego w okresie od dnia 15 września 2022 r. do dnia 30 kwietnia 2023 r. czynu zabronionego polegającego na wprowadzeniu do obrotu paliwa stałego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4a lit. f ustawy o systemie monitorowania (**Art. 7 ust. 7 7a pkt 2 DOTYCZY wprowadzania do obrotu węgla brunatnego**).

UWAGA! ostatnie zmiany prawa (węgiel brunatny)

c.d.

Art. 15. 1. Postępowania prowadzone na podstawie art. 334 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, których przedmiotem jest popełniony w okresie od dnia 15 września 2022 r. do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy czyn zabroniony polegający na naruszeniu zakazu określonego w uchwale sejmiku województwa przyjętej na podstawie art. 96 tej ustawy w odniesieniu do paliwa stałego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4a lit. f ustawy o systemie monitorowania, oraz w odniesieniu do produktów w postaci stałej otrzymywanych w procesie przeróbki termicznej węgla brunatnego przeznaczonych do spalania, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4a lit. b ustawy o systemie monitorowania, wszczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy umarza się.

2. Prawomocne mandaty karne nakładające karę grzywny na podstawie art. 334 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska za popełniony w okresie od dnia 15 września 2022 r. do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy czyn zabroniony polegający na naruszeniu zakazu określonego w uchwale sejmiku województwa przyjętej na podstawie art. 96 tej ustawy w odniesieniu do paliwa stałego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4a lit. f ustawy o systemie monitorowania, oraz w odniesieniu do produktów w postaci stałej otrzymywanych w procesie przeróbki termicznej węgla brunatnego przeznaczonych do spalania, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4a lit. b ustawy o systemie monitorowania, **uchyla się.**

3. Ukaranie na podstawie art. 334 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska popełnionych w okresie od dnia 15 września 2022 r. do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy czynów zabronionych polegających na naruszeniu, zakazu określonego w uchwale sejmiku województwa przyjętej na podstawie art. 96 tej ustawy w odniesieniu do paliwa stałego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4a lit. f ustawy o systemie monitorowania, oraz w odniesieniu do produktów w postaci stałej otrzymywanych w procesie przeróbki termicznej węgla brunatnego przeznaczonych do spalania, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4a lit. b ustawy o systemie monitorowania, **uważa się za niebyłe** z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

UWAGA! ostatnie zmiany prawa (węgiel brunatny)

c.d.

Art. 16. 1. Organ, który nałożył na ukaranego karę grzywny w drodze mandatu karnego na podstawie art. 334 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska za popełniony w okresie od dnia 15 września 2022 r. do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy czyn zabroniony polegający na naruszeniu zakazu określonego w uchwale sejmiku województwa przyjętej na podstawie art. 96 tej ustawy w odniesieniu do paliwa stałego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4a lit. f ustawy o systemie monitorowania, oraz w odniesieniu do produktów w postaci stałej otrzymywanych w procesie przeróbki termicznej węgla brunatnego przeznaczonych do spalania, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4a lit. b ustawy o systemie monitorowania, **informuje w formie pisemnej ukaranego o uchyleniu mandatu, w terminie 7 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.**

2. Ukaraný, o którym mowa w ust. 1, który uiszczył grzywnę określoną w tym przepisie, może złożyć do naczelnika urzędu skarbowego właściwego ze względu na miejsce jego zamieszkania wniosek o zwrot uiszczonej kwoty grzywny, bez odsetek, na rachunek bankowy wskazany w tym wniosku.

3. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, dołącza się informację, o której mowa w ust. 1.

4. Naczelnik urzędu skarbowego dokonuje zwrotu uiszczonej kwoty grzywny, bez odsetek, w terminie 21 dni od dnia otrzymania poprawnie wypełnionego wniosku, o którym mowa w ust. 2.

5. W przypadku gdy wniosek, o którym mowa w ust. 2, zawiera braki formalne, naczelnik urzędu skarbowego wzywa wnioskodawcę do ich uzupełnienia w terminie 3 dni od dnia otrzymania wezwania.

6. W przypadku nieuzupełnienia wniosku, o którym mowa w ust. 2, w wyznaczonym terminie wniosek ten pozostawia się bez rozpoznania.

7. Informacja, o której mowa w ust. 1, zawiera pouczenie o treści ust. 2–6.

8. Przepisy ust. 1–7 **stosuje się odpowiednio do ukaranych karą grzywny nałożoną wyrokiem sądu** na podstawie art. 334 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska za popełniony w okresie od dnia 15 września 2022 r. do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy czyn zabroniony polegający na naruszeniu zakazu określonego w uchwale sejmiku województwa przyjętej na podstawie art. 96 tej ustawy w odniesieniu do paliwa stałego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4a lit. f ustawy o systemie monitorowania, oraz w odniesieniu do produktów w postaci stałej otrzymywanych w procesie przeróbki termicznej węgla brunatnego przeznaczonych do spalania, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4a lit. b ustawy o systemie monitorowania, z tym że obowiązki organu, o którym mowa w ust. 1, wykonuje organ, który sporządził wniosek o ukaranie, o którym mowa w art. 99 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2022 r. poz. 1124).

Art. 17. Postępowania egzekucyjne w sprawie egzekucji kary grzywny nałożonej na podstawie art. 334 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska za popełniony w okresie od dnia 15 września 2022 r. do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy czyn zabroniony polegający na naruszeniu zakazu określonego w uchwale sejmiku województwa przyjętej na podstawie art. 96 tej ustawy w odniesieniu do paliwa stałego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4a lit. f ustawy o systemie monitorowania, oraz w odniesieniu do produktów w postaci stałej otrzymywanych w procesie przeróbki termicznej węgla brunatnego przeznaczonych do spalania, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4a lit. b ustawy o systemie monitorowania, wszczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy **umarza się.**

Czego **nie można** spalać mimo zawieszenia norm jakości i dopuszczenia węgla brunatnego **do 30.04.2023**?

Nadal zabrania się wprowadzania do obrotu paliw stałych (*ustawa o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw stałych*):

- muły węglowe, flotokoncentraty i dowolną mieszaninę paliw, o których mowa w art. 4 lit. a-f, z dodatkiem lub bez dodatku innych substancji, zawierającą mniej niż 85% węgla kamiennego

(art. 2 ust. 1 pkt 4a lit. e i g)

- niesortowanych;
- dla których nie wystawiono wymaganego świadectwa jakości.

Uchwały antysmogowe nadal zabraniają spalania:

- mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem;
- węgla kamiennego w postaci sypkiej o uziarnieniu poniżej 3 mm (miały – nie jest doprecyzowane jaki udział masowy/objętościowy);
- Biomasy stałej o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%

Kontrola przestrzegania uchwały antyśmogowej – koszty badań laboratoryjnych

Koszty sądowe i koszty obrony zgodnie z (art. 117,118, 119 Kodeksu Postępowania w sprawach o wykroczenie)

- Wszelkie wydatki w toku postępowania w sprawach o wykroczenia, w tym wydatki ponoszone w toku czynności wyjaśniających, wykląda tymczasowo Skarb Państwa.
- Wydatki związane z ustanowieniem obrońcy lub pełnomocnika wykląda strona, która go ustanowiła.
- Wydatki, **ponoszone w toku czynności wyjaśniających przeprowadzanych przez organ podległy władzom jednostki samorządu terytorialnego wykląda tymczasowo właściwa jednostka samorządu terytorialnego.**
- Wydatki wykładane przez Skarb Państwa lub jednostkę samorządu terytorialnego mają charakter zryczałtowany. Zryczałtowane wydatki nie obejmują: **należności biegłych lub instytucji wyznaczonych do wydania opinii; (...)**
- **W razie skazania od obwinionego sąd zasądza opłatę na rzecz Skarbu Państwa, zryczałtowane wydatki i należności, na rzecz odpowiednio Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego** oraz wydatki na rzecz oskarżyciela posiłkowego.

Zakaz spalania odpadów

- Kontrola pod kątem spalania odpadów prowadzona na tych samych zasadach co kontrola przestrzegania uchwały antysmogowej (art. 379 POŚ).
- Termiczne przekształcanie odpadów prowadzi się wyłącznie w spalarniach odpadów lub we współspalarniach odpadów, z zastrzeżeniem art. 31. (Art. 155 UO)
- Za wykroczenie z art. 191 ustawy o odpadach oraz art. 10 ust. 2 i 2a ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach funkcjonariusz straży gminnej może nałożyć **mandat** (do 500 zł, a w przypadku, o którym mowa w **art. 9 § 1 Kodeksu wykroczeń** - do 1000 zł.)

Dziękujemy

Kamila Drzewicka

Radczyni Prawna, Program Czyste Powietrze – Litygacja Strategiczna

kdrzewicka@clientearth.org

ClientEarth